

תנו רבנן: האומר על ככר: "מבטא ככר זה עלי" (7), הרי זה כאומר "שבועה שלא אוכלנו".

וכן האומר: "איסר עלי ככר זה", הרי זה כאומר "שבועה שלא אוכלנו".

ומהו האיסור של "איסר"?

אם אתה אומר "איסר" לשון שבועה הוא, הרי הוא חייב עליו כאילו נשבע, ואם לאו, אלא "איסר" אינו לשון שבועה, הרי הוא פטור.

ותמהינן: כיצד אומרת הברייתא בסיפא "אם אתה אומר איסר לשון שבועה הוא", דמשמע שיש ספק בדבר. והא אמרת ברישא של הברייתא שאין זה ספק כלל, אלא ודאי

ש"איסר", לשון שבועה הוא?

ומתריצין: אמר אביי: הכי קאמר התנא בברייתא: האומר "מבטא ככר זה עלי" הרי זה לשון שבועה ממש, ואם אכל את הככר, חייב קרבן.

ואילו האומר "איסר עלי ככר זה", הרי זה רק מיתפס בשבועה, כאילו נשבע על ככר מסויים שלא יאכלנו, וחזר ואמר על ככר אחר "הרי זה כמו זה", שזה נקרא "התפסה" בשבועה, שמתפס את השני בראשון. כך גם האומר "איסר עלי ככר זה" אינו כאילו אומר מפורש "שבועה שלא אוכל ככר זה", אלא כאילו מתפס ככר זה בככר אחר שנאסר על ידי שבועה. (8)

וממשיכה הברייתא: איסורו של "איסר"

אולם הביא שהרמב"ן כתב שיש ראיות מהגמרא שלנו להיפוך, שהרי אמרו לקמן בברייתא "איזה איסר האמור בתורה הרי עלי שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין כיום שמת בו אביו", וזה נדר בלשון שבועה [ראה הערה 12], וכן אמרו לקמן [כב א] "אכילה משתיהן עלי שבועה" [כנראה כך היתה גירסתו שם ולפנינו הגירסא "דאמר שבועה שלא אוכל משתיהן"] וזה שבועה בלשון נדר. אלא אומר הרמב"ן שאמנם נדר בלשון שבועה ושבועה בלשון נדר מועיל, אך לא מעיקר הנדר אלא מדין "יד", שנדר שאמרו בלשון שבועה, הואיל ופיו ולבו שוין לאסור עצמו בנדר, הרי אף על פי שלא אמרו בלשון מדוקדק, חל עליו הנדר מדין יד, וכן בשבועה שאמרה בלשון נדר הוא מועיל מדין יד.

8. ש"איסר" מלשון קשר הוא, שהדבר המותר נקשר בדבר האסור. רמב"ן.

7. רש"י. והקשה הרמב"ן ש"עלי" הוא לשון נדר ולא שבועה, והיה צריך לומר "מבטא שלא אוכל ככר זה". ואין לומר שמכיון ש"מבטא" הוא לשון שבועה לכן גם אם אמרו בלשון נדר הרי הוא שבועה, שהרי גם אם יאמר "שבועה עלי ככר זה" אפשר שהוא מותר לגמרי, מפני שאינו לא לשון נדר ולא לשון שבועה?

והר"ן כתב שנראה שדעת רש"י ששבועה שאמרה בלשון נדר היא שבועה.

[לכאורה מפשטות דברי רבא לקמן, שאיסר הטילו הכתוב בין נדר לשבועה אם הוציאו בלשון נדר בלשון שבועה שבועה. משמע ש"מבטא" שהוא לשון שבועה גמור, אפילו הוציאו בלשון נדר היא שבועה. וכן דייק ר' אליעזר משה הורביץ].

ובתחילת מסכת נדרים [ב ב] כתב הר"ן שיש בזה מחלוקת בירושלמי, והלכה כרבים שסוברים שם שאין נדר בלשון שבועה ואין שבועה בלשון נדר.